

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชนที่จัดตั้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวกรณีศึกษาบ้านผานกกก ต.โป่งแยง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ เป็นการศึกษาเพื่อที่จะทราบถึงการกระจายรายได้ของครัวเรือนบ้านผานกกก เพื่อที่ศึกษาถึงความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้ที่แต่ละครัวเรือนได้รับ โดยเปรียบเทียบกับการกระจายรายได้ของบ้านบวกเตย ต.โป่งแยง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ไม่มีการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

3.1 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

- 1) การศึกษาการกระจายรายได้ครัวเรือนบ้านผานกกกคือ ปี 2544 กล่าวคือ หลังจากมีการจัดตั้งโครงการท่องเที่ยวเป็นเวลา 2 ปี ครัวเรือนต่างๆ จะมีการกระจายรายได้เป็นอย่างไร โดยเฉพาะรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยจะทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนว่ามีรายได้เท่าไรในปี พ.ศ. 2544
- 2) ศึกษาการกระจายรายได้ครัวเรือนบ้านบวกเตยในคือปี พ.ศ. 2544 ว่ามีโครงสร้างรายได้และการกระจายรายได้เป็นอย่างไร
- 3) นำผลการศึกษาการกระจายรายได้ครัวเรือนบ้านผานกกก ซึ่งมีการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว เปรียบเทียบกับการกระจายรายได้ครัวเรือนบ้านบวกเตยซึ่งไม่มีการประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวว่ามีความแตกต่างด้านการกระจายรายได้อย่างไร

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงลักษณะทั่วไปของพื้นที่บ้านผานกกกและบ้านบวกเตี้ย ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ประวัติความเป็นมา การสาธารณูปโภค และลักษณะทั่วไปของประชากร ได้แก่ จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน ลักษณะทั่วไปของรายได้ประชากร อาชีพหลักและอาชีพเสริมของประชากรและ นอกจากนี้การวิเคราะห์ข้อมูลของบ้านผานกกกจะทำการวิเคราะห์ลักษณะการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานด้วย โดยการวิเคราะห์ลักษณะนี้จะใช้ตาราง และค่าสถิติอย่างง่าย เพื่ออธิบายคุณลักษณะทั่วไปของประชากร

3.2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

ในการศึกษาครั้งนี้ การวิเคราะห์เชิงปริมาณจะเป็นการวิเคราะห์การกระจายรายได้ทั่วไปโดยรวมของบ้านผานกกกและบ้านบวกเตี้ย และการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวของครัวเรือนในบ้านผานกกก โดยใช้ข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถาม ซึ่งจะใช้วิธีวิเคราะห์การกระจายรายได้วิธีต่าง ๆ คือการเปรียบเทียบสัดส่วนของรายได้ครัวเรือน (Relative Income share) การสร้างเส้น Lorenz Curve การหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient)

1) การเปรียบเทียบสัดส่วนของรายได้ครัวเรือน ตามชั้นของรายได้ (Relative income share) จากข้อมูลที่เก็บได้ จะนำรายได้รวมของครัวเรือนประเภทต่าง ๆ มาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย และแบ่งคนออกเป็น 5 กลุ่มจากทั้งหมดโดยเรียงลำดับตามชั้นรายได้(กลุ่มเบญจกณะ) โดยจะแบ่งเป็นกลุ่มละ 20% ของกลุ่มครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งจะสามารถคำนวณสัดส่วนของรายได้ครัวเรือนของแต่ละกลุ่มจะเป็นร้อยละเท่าไร เมื่อเทียบกับรายได้ทั้งหมด และนอกจากนี้เราสามารถนำค่าที่ได้นำไปสร้างเส้น Lorenz Curve ได้ แต่จะเปลี่ยนเป็นการคำนวณร้อยละของประชากรสะสม และร้อยละของรายได้สะสม

2) วิธีการสร้างเส้น Lorenz Curve และการหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิ Gini Coefficient โดยในการศึกษาจะใช้แหล่งข้อมูลด้านรายได้ของครัวเรือน โดยจะมีการจำแนกชั้นของเงินได้ เพื่อหาความแตกต่างระหว่างครัวเรือนในชั้นเงินได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะจำแนกชั้นเงินได้ออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งจะใช้กลุ่มเบญจกณะของรายได้รวมของครัวเรือนเป็นตัวแบ่งระดับของชั้นรายได้ โดยเรียงลำดับรายได้รวมของครัวเรือนจากน้อยไปหามาก และนำมาแบ่งช่วงรายได้เป็น 5 กลุ่ม ได้ช่วงของชั้นรายได้ดังนี้

ช่วงที่หนึ่ง ช่วงรายได้ของรายได้รวมของ คนกลุ่มที่ 1 จำนวน 20% ของครัวเรือนทั้งหมด(จนที่สุด)
 ช่วงที่สอง ช่วงรายได้ของรายได้รวมของ คนกลุ่มที่ 2 จำนวน 20% ของครัวเรือนทั้งหมด
 ช่วงที่สาม ช่วงรายได้ของรายได้รวมของ คนกลุ่มที่ 3 จำนวน 20% ของครัวเรือนทั้งหมด
 ช่วงที่สี่ ช่วงรายได้ของรายได้รวมของ คนกลุ่มที่ 4 จำนวน 20% ของครัวเรือนทั้งหมด
 ช่วงที่ห้า ช่วงรายได้ของรายได้รวมของ คนกลุ่มที่ 5 จำนวน 20%ของครัวเรือนทั้งหมด(รวยที่สุด)

อย่างไรก็ตามการใช้สัมประสิทธิ์จີนีนีมาวัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ก็ยังมีจุดอ่อนบางประการ คือ ค่าสัมประสิทธิ์จີนีนีเกิดจากการเปลี่ยนแปลงช่วงชั้น (interval) ของรายได้ที่แตกต่างกัน จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จີนีนีที่ได้แตกต่างกันด้วย ดังนั้นการกำหนดช่วงชั้นของรายได้จึงจำเป็นต้องทำอย่างเหมาะสม และการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์จີนีนีในแหล่งเดียวกันนั้น ควรจะใช้ช่วงชั้นของรายได้ชุดเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้มีความถูกต้อง นอกจากนี้จุดอ่อนอีกประการ คือ ความไม่เด่นชัดในลักษณะการกระจายรายได้ เพราะ ค่าสัมประสิทธิ์จີนีนีที่คำนวณได้แต่ละค่า นั้น เพียงแค่แสดงถึงระดับความมากน้อยของความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้เท่านั้น แต่ไม่สามารถบอกลักษณะของการกระจายว่ามีความเหลื่อมล้ำกันมากน้อยในช่วงใดของระดับรายได้ ดังนั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์โดยการใช้วิธีการเปรียบเทียบสัดส่วนรายได้ครัวเรือนตามชั้นของรายได้ และวิธีการสร้างเส้น Lorenz Curve ควบคู่กันไปด้วย

การทำการศึกษาครั้งนี้จะทำการวัดการกระจายรายได้ โดยจะไม่ศึกษาถึงองค์ประกอบของความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ ทั้งองค์ประกอบภายในกลุ่มและองค์ประกอบระหว่างกลุ่ม เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนประชากรที่ทำการศึกษามีจำนวนน้อย ดังนั้นจึงไม่สามารถแยกองค์ประกอบทางประชากรออกเป็นกลุ่มย่อยได้อย่างเด่นชัด ทั้งทางด้านปัจจัยทำเลที่ตั้ง ปัจจัยทางด้านประชากร ปัจจัยด้านกิจกรรม เศรษฐกิจ ประกอบกับการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในระดับหมู่บ้าน ซึ่งประชากรทั้งหมดของทั้งสองหมู่บ้านเป็นชาวเขาเผ่าม้ง ดังนั้นลักษณะทั่วไปของประชากรจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในทุก ๆ ปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นการกระจายรายได้ครัวเรือนของบ้านผานกกกและบ้านบวกเตี้ยนี้จะใช้วิธีการวัดการกระจายรายได้เบื้องต้นตาม วิธีที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยจะเว้นการหาความเหลื่อมล้ำของรายได้โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบทางประชากร โดยใช้ในการหาค่าดัชนีขอร์รี่หรือตามข้อจำกัดที่ได้กล่าวมาข้างต้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของสองหมู่บ้าน การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ที่จะมีการเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของทั้งสองหมู่บ้าน ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ซึ่งจะเน้นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อหมู่บ้านที่มีการท่องเที่ยวกับหมู่บ้านที่ไม่มีการท่องเที่ยว วิธีการเปรียบเทียบจะวัดจากการวัดการกระจายรายได้ที่ได้จากการ

สร้างเส้นโค้งลอเรนซ์ การหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิและการเปรียบเทียบสัดส่วนของรายได้ครัวเรือนตามชั้นรายได้ ของทั้งสองหมู่บ้านนำมาเปรียบเทียบกันว่าแต่ละหมู่บ้านมีความเหลื่อมล้ำทางด้านการกระจายรายได้เป็นอย่างไรและมีความแตกต่างกันในลักษณะใด

3.3 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้ทั้งข้อมูลในระดับทุติยภูมิ(Secondary Data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ข้อมูลทุติยภูมิที่ทำการเก็บรวบรวม เพื่อที่จะทราบถึงลักษณะทั่วไปของพื้นที่ที่จะทำการศึกษาในทุก ๆ ด้านของบ้านผานกกกและบ้านบวคเตย ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน โครงสร้างทั่วไปของประชากร และในบ้านผานกกกจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน ฯลฯ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เก็บรวบรวมมาจากการสำรวจที่หน่วยงานราชการจัดทำขึ้นมา คือ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ข้อมูลเกี่ยวกับการกระจายรายได้ของครัวเรือนในบ้านผานกกกและบ้านบวคเตยจะเก็บรวบรวมจากการสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจเกี่ยวกับรายได้ของประชากรภายในหมู่บ้าน และในบ้านผานกกกจะเก็บข้อมูลในส่วนข้อมูลผลการดำเนินงาน ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านจะรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

3.4 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ และมีภูมิลำเนาตั้งอยู่ในหมู่บ้านผานกกกและหมู่บ้านบวคเตย ต.โป่งแยง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2544 จนถึงระยะเสร็จสิ้นการสำรวจ โดยประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านผานกกกประกอบด้วย ชาวเขาเผ่าม้ง จำนวน 59 ครัวเรือน 54 หลังคาเรือน เป็นเพศชาย 80 คน เพศหญิง 87 คน เด็กชาย 86 คน และเด็กหญิง 92 คน รวมทั้งสิ้น 345 คน และประชากรในบ้านบวคเตยประกอบด้วย ชาวเขาเผ่าม้ง จำนวน 73 ครัวเรือน 49 หลังคาเรือน เป็นเพศชาย 98 คน เพศหญิง 97 คน เด็กชาย 99 คน เด็กหญิง 102 คนรวมทั้งสิ้น 396 คน

กลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ จำนวนครัวเรือนที่ทำการสุ่มจากครัวเรือนประชากรทั้งหมด เพื่อทำการศึกษาโดยอาศัยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นตัวแทน (Probability Sampling) (พิมลพรณ, 2541) แต่ในการศึกษาคั้งนี้จะไม่ทำการสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนน้อย จึงสามารถที่จะทำการศึกษาเก็บข้อมูลได้ครบหมดทุกหน่วยของประชากร หรือสามารถเรียกวิธีนี้ได้ว่าวิธีการสำมะโนประชากร

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

การศึกษาคั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสร้างแบบสอบถาม สัมภาษณ์ประชากรทั้งหมด โดยในแบบสอบถามจะประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (Opened-end question) และคำถามปลายปิด (Closed-end question) โดยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ด้านลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากร ได้แก่ อายุ อาชีพ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนบ้านผานกกกและบ้านบวคเตย และในครัวเรือนบ้านผานกกก จะเก็บข้อมูลด้าน การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจขายของที่ระลึก ธุรกิจการบันเทิง ธุรกิจที่พัก เป็นต้น
- 2) ข้อมูลทางด้านรายได้ โดยจะใช้ข้อมูลตัวเลขรายปีในปัจจุบัน (พ.ศ. 2544) ของครัวเรือนบ้านผานกกกและบ้านบวคเตย